

VERICA TRSTENJAK

F?TANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2012. január 12.(1)

C-591/10. sz. ügy

Littlewoods Retail Ltd and others

kontra

Her Majesty's Commissioners of Revenue and Customs

(A High Court of Justice [England & Wales] Chancery Division [Egyesült Királyság] által benyújtott el?zetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Az uniós joggal ellentétesen beszedett h a visszat rit se – Kamatfizetés – Egyszerű kamat – Kamatos kamat – A tagállamok eljárási autonómiája – A tényleges érvényesülés elve – Az egyenértékűség elve”

I – Bevezetés

1. A High Court of Justice (England & Wales) Chancery Division (legfelsőbb bíróság [Anglia  s Wales], kancell riatan cs) jelen el?zetes döntéshozatal iránti kérelme az uniós joggal ellentétesen beszedett hozzáadottérték-adó (a továbbiakban: h a) visszat rit s nek uniós jogból eredő kötelezettségével kapcsolatban négy kérdést terjeszt a Bíróság el . A kérdést előterjesztő bíróság különösen arról k r tájékoztatást, hogy a héát az EU héaszabályozásának megsértésével beszedő tagállam a visszat rit s mellett kamatot is köteles-e fizetni ezen főösszeg után, és ha igen, milyen mértékben.

II – Jogi háttér

A – *A nemzeti jog*

2. A Value Added Tax Act 1994 (a továbbiakban: 1994.  vi h at r v ny) a h a nyilvántartásával, beszedésével és végrehajtásával, valamint egy meghatározott bíróság előtt történő keresetindítással kapcsolatos nemzeti jogi rendelkezéseket tartalmazza.

3. Ha az adóalany részéről h at  lfizet s áll fenn, az 1994.  vi h at r v ny 80. cikke alapján az adóalany a t  lfizet s összegének visszafizetése iránt kérelmet terjeszthet elő. Az alapügyek tényállása idején az 1994.  vi h at r v ny 80. cikke a következőképpen rendelkezett:

„80. cikk A magasabb összegben kiszabott vagy túlfizetett héa jóváírása vagy visszatérítése

(1) Amennyiben az adóalany

a) lezárult üzleti évre vonatkozóan (annak lezárultakor) héát vallott be a Commissionersnek, és

b) ennek során olyan összeget vett figyelembe áthárított adóként, amely nem esett áthárított adó alá,

a Commissioners köteles jóváírni az összeget az adóalany részére.

[...]

(1B) Amennyiben az adóalany lezárult üzleti évre vonatkozóan (annak lezárultakor) héa címén olyan összeget fizetett be a Commissioners részére, amely nem volt héaköteles, és ez nem

a) áthárított adóként elszámolt olyan összeg volt, amely nem esett áthárított adó alá, vagy

[...]

a Commissioners köteles visszatéríteni ezt az összeget az adóalanynak.

(2) A Commissioners e cikk alapján kizárólag erre irányuló kérelem esetén köteles jóváírni vagy visszatéríteni valamely összeget.

(2A) Amennyiben

a) e cikk értelmében, a fenti (1) vagy (1A) bekezdés szerint benyújtott kérelem alapján jóvá kell írni valamely összeget az adóalany részére, és

b) ezen összeggel szemben e törvény értelmében vagy alapján valamennyi összeg beszámítását követően fennmarad az adóalany javára valamely összeg,

a Commissioners köteles megtéríteni (vagy visszatéríteni) az adóalanynak a fennmaradó összeget.

[...]

(7) Az e cikkben foglaltak kivételével a Commissioners nem köteles jóváírni vagy visszatéríteni olyan, héa címén bevallott vagy megfizetett összeget, amely nem volt héaköteles.”

4. Ha az 1994. évi héatörvény 80. cikke alapján benyújtott kérelemnek helyt adnak, az adóalany a túlfizetés összege után – az 1994. évi héatörvény 78. cikkében foglaltak alapján kiszámított – kamatra is jogosult. A 78. cikk a következőképpen rendelkezik:

„78. cikk A hatóság által elkövetett hiba esetén fizetendő kamat

(1) Amennyiben a Commissioners által elkövetett hiba folytán valamely adóalany

a) áthárított adó címén olyan összeget vallott be, amely nem esett áthárított adó alá, és emiatt a Commissioners a 80. cikk (2A) bekezdése alapján megtérítésre (vagy visszatérítésre) köteles, vagy

- b) elmulasztott a 25. cikk alapján kérelmet benyújtani olyan összeg jóváírása iránt, amelynek jóváírását jogosult volt kérelmezni, ezért azt meg kell téríteni a számára, vagy
- c) (a fenti a) vagy b) pont hatálya alá nem tartozó esetben) olyan összeget fizetett meg hía címén, amely nem volt héaköteles, ezért azt vissza kell téríteni a számára, vagy
- d) a héával kapcsolatosan az adóalanyt megillet? valamely összeget késedelmesen fizettek ki, ha, és annyiban, amennyiben a Commissioners e cikkt?l eltekintve nem lenne köteles erre, a Commissioners e cikk rendelkezései alapján a vonatkozó id?szakra kamatot köteles fizetni az adóalany részére ezen összeg után.

[...]

(3) Az e cikk szerint járó kamatot a Finance Act 1996 [1996. évi költségvetési törvény] 197. cikke szerinti kamatmérték alapján kell fizetni.

[...]"

III – A tényállás és az el?zetes döntéshozatal iránti kérelem

5. Az alapeljárás felperesei az Egyesült Királyságban katalóguson alapuló otthoni vásárlásra épül? üzleti tevékenységet folytattak, illetve folytatnak, minek során katalógusokat terjesztenek, és a katalógusokban bemutatott termékeket „ügynöki” hálózatukon keresztül értékesítik. Az ügynökök az általuk vagy rajtuk keresztül (harmadik fél általi vétel) végzett értékesítésekért jutalékban részesültek, amelyet a maguk az ügynökök általi tényleges vásárlásokra vagy (magasabb értéken) a jövőbeli vásárlásokra vonatkozóan és készpénzben kaphattak.

6. Az alapeljárásban nem vitatott, hogy 1973-tól 2004 októberéig a harmadik fél általi vétel után járó jutalékot a hía összegének kiszámítása során mind az uniós, mind pedig a nemzeti jog alapján tévesen kezelték, miáltal bizonyos termékértékesítések esetében az adóalapot tévesen túl magas összegben állapították meg, és ennek folytán héatúlfizetésre került sor.

7. 2004 októbere óta a Her Majesty's Commissioners for Revenue & Customs (a továbbiakban: az alapeljárás alperese) az 1994. évi héatörvény 80. cikke alapján körülbelül 204 774 763 GBP összeg? héatúlfizetést térített vissza az alapeljárás felperesei részére. Az alapeljárás alperese ezenfelül az 1994. évi héatörvény 78. cikkével összhangban 268 159 135 GBP összeg? egyszer? kamatot is fizetett.

8. Az alapeljárás felperesei további, összesen körülbelül 1 milliárd GBP összeget követelnek. Ez az összeg állításuk szerint annak az el?nynek felel meg, amelyhez az Egyesült Királyság az adótúlfizetés összegének használata révén jutott. A kérdést el?terjeszt? bíróság a 2010. május 19-i ítéletben ezzel összefüggésben úgy határozott, hogy e keresetet a nemzeti jog alapján és az uniós jogra tekintet nélkül el kell utasítani.

9. Mivel a kérdést el?terjeszt? bíróságnak kételyei vannak e következtetésnek az uniós jogi el?írásokkal való összeegyeztethet?ségét illet?en, a következ? kérdéseket terjesztette a Bíróság elé el?zetes döntéshozatal céljából:

„1. Ha az adóalany részér?l olyan héatúlfizetésre került sor, amelyet a tagállam az EU héaszabályozásának követelményeivel ellentétesen szedett be, összhangban áll-e az uniós joggal a tagállam által biztosított olyan jogorvoslat, amely kizárólag a) a túlfizetés összegének visszatérítéséb?l és b) a nemzeti szabályozás – mint például az 1994. évi héatörvény 78. cikke –

értelmében ezen összeg után járó egyszer? kamatból áll?

2. Amennyiben nem, a tagállam szempontjából a túlfizetés használati értéke és/vagy az adóalany szempontjából e pénzösszeg rendelkezésre állásának hiányából ered? kár megtérítéseként el?írja-e az uniós jog, hogy a tagállam által biztosított jogorvoslatnak lehet?séget kell nyújtania a) a túlfizetés összegének visszatérítésére és b) a kamatos kamat megfizetésére?

3. Az els? és a második kérdésre adott nemleges válasz esetén a túlfizetés összegének visszatérítése mellett a túlfizetés és/vagy a kamat használati értékére figyelemmel az uniós jog milyen tartalmú jogorvoslat biztosítását követeli meg a tagállam részér?l?

4. Az els? kérdésre adott nemleges válasz esetén a tényleges érvényesülés uniós jogi elve megköveteli-e a tagállamtól a nemzeti jogban meglév? korlátozások (mint például az 1994. évi héatörvény 78. és 80. cikke) alkalmazásának mell?zését minden olyan nemzeti követelés vagy jogorvoslat esetén, amely egyébként az adóalany rendelkezésére állna a Bíróság els? három kérdésre adott válaszában megállapított uniós jogi jogosultság érvényesítésére, vagy elegend?, ha a nemzeti bíróság kizárólag e nemzeti követelések vagy jogorvoslatok egyike vonatkozásában mell?zi az efféle korlátozások alkalmazását?

Milyen más elvek alapján kell érvényesítenie a nemzeti bíróságnak ezen uniós jogi jogosultságot a tényleges érvényesülés uniós jogi elvével való összhang elérése érdekében?”

IV – A Bíróság el?tti eljárás

10. A 2010. november 4-én kelt el?zetes döntéshozatalra utaló határozat 2010. december 14-én érkezett meg a Bíróság Hivatalához. Az írásbeli szakasz során az alapeljárás felperesei, az Egyesült Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Holland Királyság, a Francia Köztársaság, a Finn Köztársaság, valamint az Európai Bizottság nyújtottak be észrevételeket. A 2011. november 22-i tárgyaláson az alapeljárás felpereseinek, az Egyesült Királyságnak és a Bizottságnak a képvisel?i vettek részt.

V – A felek érvei

A – *Az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els?, második és harmadik kérdés*

11. A Bizottság véleménye szerint az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els?, második és harmadik kérdésre úgy kell válaszolni, hogy abban az esetben, ha az adóalany részér?l olyan héatúlfizetésre került sor, amelyet a tagállam az EU héaszabályozásának követelményeivel ellentétesen szedett be, összeegyeztethet? az uniós joggal az olyan jogorvoslat, amely kizárólag a túlfizetés összegének visszatérítéséb?l és az ezen összeg után járó egyszer? kamatból áll, amennyiben e jogorvoslat a pénzösszeg elmaradt hasznainak megfelel? megtérítését vagy ellensúlyozását eredményezi, és amennyiben a nemzeti jog egyéb adók tekintetében nem biztosít el?nyösebb jogorvoslatot.

12. Az Egyesült Királyság, a Ciprusi Köztársaság, a Francia Köztársaság és a Németországi Szövetségi Köztársaság kormányai az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els? kérdésre úgy válaszolnak, hogy összhangban áll az uniós joggal a tagállam által nyújtott olyan jogorvoslat, amely a héa uniós joggal ellentétes beszedése esetén a túlfizetés összegének visszatérítését és a nemzeti szabályozás értelmében az ezen összeg után járó egyszer? kamat megfizetését biztosítja. A finn kormány is így válaszol az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els? kérdésre, miközben hangsúlyozza, hogy a tényleges érvényesülés és az egyenérték?ség elvét tiszteletben kell tartani. A holland kormány hasonlóképpen arra hivatkozik, hogy az uniós jog nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett héa visszatérítése körében

kamatos kamatot fizessenek. Az Egyesült Királyság és a Ciprusi Köztársaság kormányainak, valamint a holland és a finn kormánynak a véleménye szerint minderre tekintettel szükségtelen az elzetes döntéshozatalra elterjesztett második, harmadik és negyedik kérdés megválaszolása.

13. Az *alapeljárás felperesei* az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els, második és harmadik kérdés megválaszolása szempontjából abból indulnak ki, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett héa visszatérítése céljából a tagállamok által nyújtandó jogorvoslatnak az uniós joggal ellentétesen beszedett fösszeg használata révén a tagállam által elért elnyt kell ellensúlyoznia. Annak megállapítása, hogy a jogorvoslatnak ehhez a túlfizetés összegének visszatérítése mellett az egyszer kamat, a kamatos kamat vagy valamely más típusú kamat megfizetését is biztosítania kell-e, a nemzeti bíróságok feladata.

B – Az elzetes döntéshozatalra elterjesztett negyedik kérdés

14. Az *alapeljárás felpereseinek* véleménye szerint az elzetes döntéshozatalra elterjesztett negyedik kérdésre úgy kell válaszolni, hogy az uniós jogból ered követelések érvényesítésének uniós joggal ellentétes, két különböz nemzeti jogorvoslat keretében való nemzeti korlátozásának (mint például az 1994. évi héatörvény 78. és 80. cikkében foglalt korlátozás) alkalmazását mindkét jogorvoslat esetében mellzni kell, ha a visszatérítésre jogosult személy a nemzeti jog szerint szabadon választhat a jogorvoslatok között.

15. A *Bizottság* véleménye szerint a negyedik kérdésre nem szükséges válaszolni. Ha azonban a Bíróság e kérdés megválaszolása mellett dönt, arra úgy kell válaszolni, hogy az 1994. évi héatörvény 78. cikkének alkalmazását teljes mértékben mellzni kell, ha e rendelkezés az uniós joggal összeegyeztethetetlennek bizonyul.

VI – A jogkérdésr

A – Az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els, második és harmadik kérdés

16. A kérdést elterjeszt bíróság az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els, második és harmadik kérdésével lényegében arra keresi a választ, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett héa kamatai mily módon fizetendk meg a visszatérítésre jogosult héaalanyok részére az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben. A kérdést elterjeszt bíróság különösen arra vár választ, hogy a nemzeti jognak a túlfizetés összegének visszatérítése mellett ezen összeg „egyszer” kamatának (az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els kérdés), „kamatos kamatának” (az elzetes döntéshozatalra elterjesztett második kérdés) vagy a Bíróság által pontosan meghatározandó egyéb típusú kamatának (az elzetes döntéshozatalra elterjesztett harmadik kérdés) a megfizetését kell-e elírnia.

17. Az „egyszer” kamat megfizetése alatt a kérdést elterjeszt bíróság a korábbi kamatszámítási időszakok kamatainak tésítése nélküli kamatfizetést érti. A „kamatos kamat” megfizetése ellenben azt jelenti, hogy a korábbi kamatszámítási időszakok kamatait a téséhez számítják, miáltal azok a késbbi kamatszámítási időszakok tekintetében a kamatszámítás alapjának részévé válnak.

18. Az elzetes döntéshozatalra elterjesztett els, második és harmadik kérdés megválaszolásának kiindulópontját az a megállapítás képezi, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett héa kamatainak kérdéskörét sem a második héairányelv(2), sem a hatodik irányelv(3) nem szabályozta kifejezetten.

19. Ezenfelül hangsúlyozandó, hogy az alapeljárás felperesei nem indítottak kár megtérítése iránti keresetet az uniós jog Egyesült Királyság általi megsértése miatt.(4) A kérdést elterjeszt

bíróság tájékoztatása szerint az alapeljárásban nem vitatott, hogy nem teljesülnek az állam uniós jog alapján fennálló felelősségének feltételei. Az alapeljárás tárgyát tehát az uniós joggal ellentétesen beszédett hía visszatérítése iránti – nem kár megtérítésére irányulónak minősítendő – keresetek képezik.

20. E magyarázatokra tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első, második és harmadik kérdés megválaszolása szempontjából a Bíróság azon állandó ítélkezési gyakorlatából kell kiindulni, amely szerint a tagállamok főszabály szerint kötelesek az uniós jog megsértésével kivetett adók visszafizetésére.(5) Az adóalany uniós joggal ellentétesen kivetett adók visszatérítéséhez való joga az ilyen adót tiltó uniós rendelkezések által a jogalanyok számára biztosított jogból ered, és azt kiegészíti.(6)

21. Az ilyen uniós jogból eredő, visszatérítéshez való jog bírósági érvényesítéséhez a visszatérítésre jogosult személyeknek a tagállami bíróságokhoz kell fordulniuk.(7)

22. Vonatkozó uniós szabályozás hiányában a visszatérítés iránti keresetek konkrét eljárásjogi szabályozása is a tagállamok feladata, amelyeknek ezzel összefüggésben mindazonáltal minden esetben tiszteletben kell tartaniuk az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.(8) E tekintetben az egyes tagállamok feladata, hogy kijelöljék a hatáskörrel rendelkező bíróságokat, és meghatározzák a visszatérítés iránti keresetek eljárási szabályait, miközben e szabályok egyfelől nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló nemzeti keresetekre vonatkoznak (egyenértékűség elve), és másfelől nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehezé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve).(9)

23. Ezt a természetes és jogi személyek uniós jogból eredő jogainak eljárásjogi szabályozásával kapcsolatos tagállami feladatot, és a tagállamokat ennek körében megillető mérlegelési jogkört hagyományosan „a tagállamok eljárási autonómiájának” fogalma alatt vonják össze. E fogalom mindenestre kissé megtévesztő és pontatlan. Miközben úgy tűnik, hogy az „autonómia” fogalma a tagállamokat az eljárásjogi szabályok megállapítása terén megillető átfogó mérlegelési jogkörre utal, ilyen abszolút mérlegelési jogkör a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint nem létezik. A Bíróság ugyanis egyrészt ezen ítélkezési gyakorlatban a tagállamok azon uniós jogi kötelezettségéből indul ki, hogy az uniós jogból eredő jogok érvényesítését eljárásjogi szempontból lehetővé tegyék.(10) Annak eldöntése tehát, hogy az uniós jogból eredő jogok érvényesítésének eljárásjogi szabályait meghatározzák-e, vagy sem, nem tartozik a tagállamok mérlegelési jogkörébe. A tagállamokat az alkalmazandó eljárások és eljárási szabályok meghatározása terén megillető mérlegelési jogkört másrészt korlátozza a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve.

24. Az „eljárási autonómia” elve ennél fogva nem valódi autonómiát, hanem sokkal inkább az uniós jogból eredő azon jogokra vonatkozó eljárásjogi szabályokkal összefüggő – bizonyos mértékű – mérlegelési jogkört biztosít a tagállamok számára, amelyek bírósági érvényesítése uniós jogilag részletesen nem szabályozott.(11) A tagállamok „eljárási autonómiája” ezenfelül a Bíróság ítélkezési gyakorlatában nem csupán eljárásjogi kérdésekre korlátozódott. Ellenkezőleg, az részben az uniós jogból eredő jogokra vonatkozó anyagi jogi szabályokra is kiterjed,(12) és így az eljárási autonómia egyúttal a tagállamok bizonyos mértékű *remedial autonomy*-ját is magában foglalja.(13)

25. Jóllehet „a tagállamok eljárási autonómiájának” fogalma következőképpen két szempontból is pontatlan, az a Bíróság ítélkezési gyakorlatában mégis jelentőségteljes fogalomként vert gyökeret.(14) Fenti magyarázataim figyelembevételével mellett azt a következőben én is használni fogom.

26. A Bíróság a tagállamok eljárási autonómiájával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában már

többször állást foglalt az uniós joggal ellentétesen kivetett összegek kamatainak megfizetése kapcsán. Ennek során mindazonáltal az egyes ítéletekben finom megkülönböztetéseket tett, amelyek alapján kétféle ítélkezési gyakorlat különíthető el.

27. A Bíróság az ítéletek egyik – első sorban régebbi – részében úgy határozott, hogy az uniós jogi szempontból jogellenesen kivetett összegek utáni kamatok megfizetésének kérdésköre a nemzeti jog által szabályozandó járulékos kérdést képezi. A tagállamoknak e tekintetben lehetőségük van különösen arra, hogy szabályozzák a kamat fizetését, ideértve a kamat számításának kezdő napját és mértékét. A Bíróság így határozott a Roquette Frères kontra Bizottság ügyben⁽¹⁵⁾, valamint az Express Dairy Foods ügyben⁽¹⁶⁾ hozott ítéletekben. Ezt az ítélkezési gyakorlatot többek között az Ansaldo Energia egyesített ügyekben hozott ítélet⁽¹⁷⁾, valamint az N-ügyben hozott ítélet⁽¹⁸⁾ erősítette meg.

28. A Bíróság az ítéletek másik – első sorban újabb – részében viszont úgy határozott, hogy az adóalanyok az uniós jog erejénél fogva jogosultak az uniós joggal ellentétesen kivetett adók kamataira. Ezen ítélkezési gyakorlatot a Metallgesellschaft és társai egyesített ügyekben hozott ítélet⁽¹⁹⁾ alakította ki, amelyben a Bíróságnak az uniós joggal ellentétes, idő eltti adófizetés esetével kellett foglalkoznia. Való igaz, hogy a Bíróság az említett ítéletben először korábbi ítélkezési gyakorlatát erősítette meg, amely szerint a nemzeti jog feladata, hogy szabályozza a jogosulatlanul beszedett adók visszatérítéséhez járulékosan kapcsolódó valamennyi kérdést, úgymint adott esetben a kamat fizetését, ideértve a kamat számításának kezdő napját és mértékét.⁽²⁰⁾ Később azonban leszögezte, hogy az adók uniós joggal ellentétes, idő eltti esedékessé válása esetén az uniós jog megkívánja a kamatok megfizetését. Ezzel kapcsolatban különösen arra mutatott rá, hogy az idő eltti esedékessé válást kizáró uniós jogi rendelkezés alapján az adóalany jogosult azokra a kamatokra, amelyek az – uniós joggal ellentétes – idő eltti adófizetés időpontja és az adófizetés – uniós joggal összhangban álló – esedékessé válásának időpontja közötti időszakra járnak.⁽²¹⁾

29. Ezt az új ítélkezési gyakorlatot a Test Claimants in the FII Group Litigation ügyben⁽²²⁾ és a Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ügyben⁽²³⁾ hozott ítéletek erősítették meg. Ezenfelül mindkét ítélet egyértelmű bizonyítékokkal szolgál arra, hogy a Metallgesellschaft és társai egyesített ügyekben hozott ítéletben az uniós joggal ellentétes, idő eltti adófizetés tekintetében kialakított érvelés olyan esetekre is alkalmazható, amelyekben az adókivetés egésze ellentétes volt az uniós joggal. Ez logikus is. Az uniós jogból az azzal ellentétes, idő eltti adófizetés miatt eredő kamatkövetelés fennállásának indokolása körében ugyanis a Bíróság abból a megállapításból indul ki, hogy az adóalanyt veszteség érte abból eredően, hogy az adó idő eltti követelése következtében a pénz nem állt rendelkezésre, miközben e veszteséget a tagállam által az uniós joggal ellentétesen levont, illetve a tagállam részére az uniós joggal ellentétesen fizetett összegek képezik.⁽²⁴⁾ Mivel az adók uniós joggal ellentétes kivetése szintén azzal az eredménnyel jár, hogy a befizetett összegek nem állnak rendelkezésre visszatérítésük időpontjáig, nem állapítható meg, hogy indokolt lenne különbséget tenni az adóalanyt az uniós joggal ellentétes, idő eltti adófizetéssel összefüggésben megillető, az uniós jogból eredő kamatkövetelés és az uniós joggal ellentétes befizetésekkel összefüggő hasonló követelés között.

30. E megállapításokból az következik, hogy az adót az uniós joggal ellentétes módon kivető tagállamok a Bíróság újabb ítélkezési gyakorlata szerint főszabály szerint kötelesek egyrészt visszatéríteni az uniós jog megsértésével kivetett adókat, másrészt megfizetni a befizetett összegek nélkülözésének ellensúlyozását szolgáló kamatokat. Az adóalany ennél fogva az adó visszatérítésére és a kamatokra is jogosult. Az adóalany e jogosultságának jogalapját a kivetett adókat tiltó uniós jogi rendelkezések képezik.

31. A tagállamok eljárási autonómiájával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat szerint az

adóalanyokat megillet?, az uniós jogból ered? kamatkövetelésre vonatkozó konkrét anyagi és eljárásjogi szabályok meghatározása a tagállamok feladata. A tagállamoknak ennél fogva lehet?ségük van arra, hogy a tényleges érvényesülés és az egyenérték?ség elvének tiszteletben tartásával meghatározzák a kamatfizetés szabályait. E szabályok körébe tartozik az arra vonatkozó döntés is, hogy „egyszer? kamat” vagy inkább „kamatos kamat” megfizetésére kerül-e sor.

32. A kérdést el?terjeszt? bíróság által kifejtettek?l kiderül, hogy az Egyesült Királyság teljesítette azon uniós jogi kötelezettségét, hogy a visszatérítésre jogosult héaalanyok számára biztosítsa a kamatok követelhet?ségét. Vitatott viszont, hogy az Egyesült Királyság az e kamatkövetelésre vonatkozó szabályok megállapítása során megsértette-e a tényleges érvényesülés vagy az egyenérték?ség elvét azáltal, hogy csak a f?összeg egyszer? kamatainak megfizetését biztosította.

33. Véleményem szerint arra a kérdésre, hogy tiszteletben tartották-e a tényleges érvényesülés elvét, egyértelm?en igenl? választ kell adni.

34. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tényleges érvényesülés elve megtiltja a tagállamok számára, hogy az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tegyék.(25) A tényleges érvényesülés elvének megsértése az uniós jogból ered? kamatkövetelésre vonatkozó szabályok meghatározásával összefüggésben ennél fogva csak akkor merülhetne fel, ha a kamat végeredményben annyira alacsony mérték? lenne, hogy az az uniós jogból ered? kamatkövetelést tartalmi szempontból rendkívüli mértékben semlegesítené.

35. Az el?zetes döntéshozatalra utaló végzésb?l ezzel összefüggésben kiderül, hogy az Egyesült Királyság az 1994. évi héatörvény 78. cikkével összhangban kamatot fizetett az alapeljárás felpereseit?l az uniós joggal ellentétesen beszedett héa után.

36. Az 1994. évi héatörvény 78. cikke szerinti kamatot a Finance Act 1996 197. cikke, valamint az Air Passenger Duty and Other Indirect Taxes (Interest Rate) Regulations 1998 (a légi közlekedési adóról és más közvetett adókról [kamatláb] szóló 1998. évi rendelet) alapján kell kiszámítani. A 78. cikk alkalmazása szempontjából e rendelkezések jelent?sebb következménye 1998 óta az, hogy a kamat mértékét hat elszámoló bank által alkalmazott alap-hitelkamatláb átlaga – az úgynevezett referencia-kamatláb – alapján meghatározott képlet szerint számítják ki. Az 1973 és 1998 közötti id?szakra vonatkozó kamatokat az 1998. évi rendelet 7. táblázata tartalmazza. A 78. cikk szerinti kamatmérték a referencia-kamatláb mínusz 1%. A 78. cikk meghatározza a „vonatkozó id?szakot”, amelyre kamatot kell fizetni. Az alapeljárás körülményei között ezen id?szak kezd? napja az a nap, amikor a Commissioners megkapta a túlfizetés összegét, utolsó napja pedig az a nap, amikor a Commissioners jóváhagyja azon összeg kifizetését, amely után kamat fizetend?.

37. Az Egyesült Királyság e rendelkezéseket alkalmazva visszatérítette az alapeljárás felperesei számára az 1973 és 2004 közötti id?szakban az uniós joggal ellentétesen beszedett – körülbelül 204 774 763 GBP összeg? – héát, és megfizettette annak 268 159 135 GBP összeg? egyszer? kamatait. Az alapeljárás felpereseinek tehát egyszer? kamatot fizettek az 1994. évi héatörvény 78. cikkével összhangban, amely alapján a körülbelül 30 éves id?szakra járó kamat összege (268 159 135 GBP) a f?összeget (204 774 763 GBP) több mint 25%-kal haladja meg. Ez az 1994. évi héatörvény 78. cikke szerinti kamatfizetés véleményem szerint egyértelm?en megfelel a tényleges érvényesülés elvének.

38. Annak kérdése ellenben, hogy az egyszer? kamatnak az 1994. évi héatörvény 78. cikke alapján történ? megfizetése a jelenlegihez hasonló eljárásban az egyenérték?ség elvének is megfelel-e, nem válaszolható meg ilyen egyszer?en.

39. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az egyenérték?ség elve megköveteli, hogy az igényekre alkalmazandó szabályok összessége különbségtétel nélkül vonatkozzon az uniós jog megsértésén alapuló igényekre és a bels? jog megsértésén alapuló hasonló igényekre.(26) A jelen eljárás szempontjából ez azt jelenti, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a kamatainak követelésére vonatkozó szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a nemzeti jog megsértéséből eredő hasonló kamatkövetelésekre (a továbbiakban: hasonló nemzeti kamatkövetelések) vonatkoznak. Ezzel összefüggésben a viszonyítási alapul szolgáló nemzeti kamatkövetelések hasonlósága azt feltételezi, hogy azok tárgyuk és lényeges elemeik tekintetében hasonlóknak tekinthetők.(27)

40. Az egyenérték?ség elvének tiszteletben tartására vonatkozó kérdés megválaszolásához tehát az állammal szembeni visszatérítéshez való joggal kapcsolatos kamatfizetés szabályait közvetlenül egyedül ismerő kérdést előterjesztő bíróságnak azt kell megvizsgálnia, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetés tekintetében az 1994. évi héatörvény 78. cikkében rögzített szabályok a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkozó szabályoknak megfelelnek-e, vagy sem.

41. Ezzel összefüggésben utalni kell arra, hogy a jelen eljárásban részt vevő felek a viszonyítási alapul szolgáló hasonló nemzeti kamatkövetelések kör t eltérően határozzák meg.

42. A Bizottság véleménye szerint az egyenérték?ség elvének vizsgálata keretében az összevetést az uniós joggal ellentétesen beszedett h a és a jogellenesen kivetett egyéb adók utáni kamatfizetés között kell elvégezni. E megközelítés szerint az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetést tehát azzal a kamatfizetéssel kell összevetni, amelyet a nemzeti jog a h ától eltérő közvetlen vagy közvetett adók jogellenes kivetése esetén ír elő.

43. Az Egyesült Királyság Kormánya ezzel szemben azt állítja, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetés csak a jogellenesen kivetett közvetett adók utáni kamatfizetéssel vethető össze, nem vethető azonban össze a jogellenesen kivetett közvetlen adók utáni kamatfizetéssel.

44. A holland kormány véleménye szerint(28) viszont az egyenérték?ség elve a jelenlegihez hasonló esetben azt követeli meg, hogy a jogellenesen beszedett h a visszatérítése iránti igényeket a hasonló adók vagy illet ek visszatérítése iránti nemzeti igényekkel kezelj k azonos módon. E megközelítés szerint tehát először azt kell megállapítani, hogy mely adók és illet ek hasonlítanak a h ához. Ezt követően pedig össze kell vetni az ilyen hasonló adók és illet ek jogellenes kivetése esetén történő kamatfizetés szabályait a h a területén hatályos kamatfizetési szabályokkal.

45. A francia kormány(29) ezzel összefüggésben a Bíróság ítélkezési gyakorlatára utal, amely szerint a visszatérítés nemzeti szabályozása akkor felel meg az egyenérték?ség elvének, ha az valamennyi keresetre egyformán alkalmazandó függetlenül attól, hogy az igényt az uniós jog vagy a nemzeti jog megsértésére alapozzák-e, amennyiben azonos típusú adóról vagy díjak ról van szó.

46. A Bizottság, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a holland és a francia kormány ezen eltérő megállapításai egyértelműen jelzik, hogy a hasonló nemzeti kamatkövetelések konkrét megállapítása különösen nehéznek bizonyulhat az olyan esetben, mint amely az alapügyben

szerepel.

47. A hasonló nemzeti kamatkövetelések megállapításához a kérdést el?terjeszt? bíróságnak a jogellenesen beszedett héa tekintetében az uniós jogból ered? kamatkövetelés lényeges elemeib?l kell kiindulnia. E tekintetben mindenképpen hasonlóak a nemzeti jog megsértésével kivetett közvetett adókkal kapcsolatos kamatkövetelések. Annak kérdése viszont, hogy a nemzeti jog megsértésével kivetett közvetlen adókkal vagy illetékekkel kapcsolatos kamatkövetelések szintén hasonló nemzeti kamatköveteléseknek tekintend?k-e az olyan esetben, mint a jelenlegi, nem válaszolható meg *in abstracto*.(30) Amennyiben e kérdés *de facto* felmerülne az alapeljárásban az egyenérték?ség elvének vizsgálatával összefüggésben, úgy a kérdést el?terjeszt? bíróságnak új el?zetes döntéshozatal iránti kérelem útján további részletes kérdéseket kellene a Bíróság elé terjesztenie a releváns nemzeti kamatkövetelések hasonlósága tárgyában.

48. Ha a kérdést el?terjeszt? bíróság a fent kifejtettekre tekintettel végül arra a következtetésre jutna, hogy több, eltér?en szabályozott hasonló nemzeti kamatkövetelés létezik, akkor mindazonáltal még nem jelentené az egyenérték?ség elvének megsértését az, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett héa után nem az egy vagy több hasonló nemzeti kamatkövetelésre vonatkozó legel?nyösebb szabályoknak megfelel?en fizettek kamatot. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az egyenérték?ség elvét nem lehet úgy értelmezni, mint amely arra kötelezné a tagállamokat, hogy a legkedvez?bb bels? jogi szabályozásukat terjesszék ki az adott jogterületet illet?en érvényesített valamennyi igényre.(31)

49. A fentiekre tekintettel az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els?, második és harmadik kérdésre úgy kell válaszolni, hogy a tagállam által az EU héaszabályozásának követelményeivel ellentétesen beszedett héa tekintetében túlfizetést teljesít? adóalany az uniós jog erejénél fogva jogosult az uniós joggal ellentétesen beszedett héa visszatérítésére és a visszatérítend? f?összeg kamataira. Annak kérdése, hogy a visszatérítend? f?összeg után „egyszer? kamatot” vagy inkább „kamatos kamatot” kell-e fizetni, az uniós jogból ered? kamatkövetelésnek a tagállamok által a tényleges érvényesülés és az egyenérték?ség elvének tiszteletben tartásával meghatározandó szabályait érinti.

B – Az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdés

50. A kérdést el?terjeszt? bíróság az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdésével arra keresi a választ, hogy az uniós jog milyen eljárasmódot követel meg abban az esetben, ha az egyszer? kamatnak az 1973 és 2004 közötti id?szakban beszedett héatöbblet után az 1994. évi héatörvény 78. cikke alapján történ? megfizetése nem elégíti ki a tényleges érvényesülés uniós jogi elvéb?l ered? követelményeket.

51. Miként azt már kifejtettem, az egyszer? kamatnak az 1973 és 2004 közötti id?szakban beszedett héatöbblet után az 1994. évi héatörvény 78. cikke alapján történ? megfizetése egyértelm?en összeegyeztethet? a tényleges érvényesülés elvével. E megállapítás mindazonáltal nem jelenti azt, hogy az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdést tárgytalannak kellene tekinteni. A kérdést el?terjeszt? bíróság által az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdés háttérével kapcsolatban kifejtettekbe?l ugyanis kiderül, hogy ez az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett kérdés – a tényleges érvényesülés elvére történ? konkrét utalás ellenére – lényegében az egyenérték?ség elvének hatására vonatkozik.

52. Az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdés jobb érthet?sége érdekében el?ször az uniós joggal ellentétesen beszedett héa utáni kamatfizetés különböz? – az alapeljárásban vita tárgyát képez? – jogalapjaival kell foglalkozni. Az el?zetes döntéshozatal iránti kérelemb?l kiderül különösen, hogy az 1994. évi héatörvény 78. cikke szerinti egyszer? kamatok iránti követelés mellett két további nemzeti követelés vagy jogorvoslat is vita tárgyát képezi. E

tekintetben különösen egyrészt az úgynevezett *mistake-based claim*?, másrészt pedig az úgynevezett *Woolwich claim*?, van szó. E két – *common law* szerinti – jogalapot a kérdést el?terjeszt? bíróság tájékoztatása szerint kizárja az 1994. évi héatörvény 78. cikkének alkalmazandósága.

53. Arra az esetre, ha e *common law* szerinti jogalapoknak az 1994. évi héatörvény 78. cikkének alkalmazandósága révén történ? kizárása az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett els?, második és harmadik kérdés megválaszolása során az uniós joggal ellentétesnek bizonyulna, a kérdést el?terjeszt? bíróság azt sugallja, hogy az uniós joggal összhangban álló megoldást nyújthat az alapeljárás felperesei számára a *Woolwich claim* elérhet?vé tétele a *mistake-based claim* további kizárása mellett.

54. A kérdést el?terjeszt? bíróság e körülmények között a negyedik kérdésével lényegében arra kér választ, hogy az 1994. évi héatörvény 78. és 80. cikke uniós joggal való ellentétben állásának megállapítása esetén az azokban a *Woolwich claim* tekintetében foglalt korlátozás alkalmazásának az alapeljárásban történ? mell?zése az uniós joggal összhangban álló kamatfizetést eredményezhet-e, vagy hogy ehhez a *common law szerinti* nemzeti követelések vagy jogorvoslatok mindegyike tekintetében mell?zni kell az 1994. évi héatörvény 78. és 80. cikkében foglalt korlátozás alkalmazását.

55. Az alapeljárás felperesei írásbeli és szóbeli észrevételeikben ezzel kapcsolatban azt fejtették ki,(32) hogy az alapeljárásban releváns – *common law* szerinti – jogalapokat a jogalapok szabad versenyének elve jellemzi, és így a jogosult – az alkalmazási feltételek fennállása esetén – saját belátása szerint dönthet a rendelkezésre álló jogalapok egyike mellett. Az elévülési id? az alapeljárásban az alapeljárás felpereseinek rendelkezésére álló mindkét *common law* szerinti jogalap (a *mistake-based claim* és a *Woolwich claim*) tekintetében hat év. A *Woolwich claim* esetében az elévülési id? már a fizetés id?pontjában, a *mistake-based claim* esetében viszont csak abban az id?pontban kezd?dik, amikor a visszatérítésre jogosult személy tudomást szerzett fizetésének jogellenességér?l, vagy amikor arról ésszer?en tudomást szerezhetett volna. Mivel az alapeljárás felperesei követeléseiket saját bevallásuk szerint a tudomásszerzést?l számított hatéves határid?n belül érvényesítették, különös érdekük f?z?dik ahhoz, hogy az alapeljárásban jogalkapként a *mistake-based claim*re támaszkodjanak.

56. Az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdés megválaszolásához abból az elvb?l kell kiindulni, hogy az uniós joggal ellentétesen kivetett adók utáni kamatfizetés szabályainak megállapítása a tényleges érvényesülés és az egyénérték?ség elvének tiszteletben tartása mellett a tagállamok feladata. Ezzel összefüggésben már arra a következtetésre jutottam, hogy az egyszer? kamatnak az uniós joggal ellentétesen beszédett héa után az 1994. évi héatörvény 78. cikke alapján történ? – az Egyesült Királyság által el?írt – megfizetése megfelel a tényleges érvényesülés elvének.(33)

57. Arra a kérdésre, hogy az egyszer? kamatnak az 1994. évi héatörvény 78. cikke alapján történ? megfizetése és a *common law* szerinti további jogalapok ahhoz kapcsolódó kizárása az egyénérték?ség elvének is megfelel-e, a kérdést el?terjeszt? bíróságnak a már tárgyalta szempontok alapján kell választ adnia.(34) Az el?zetes döntéshozatalra el?terjesztett negyedik kérdéssel összefüggésben a kérdést el?terjeszt? bíróságnak e tekintetben különösen arra a kérdésre kell válaszolnia, hogy a nemzeti jog megsértésével kivetett hasonló adókat vagy illetékeket a kamatokkal együtt visszaigényl? adóalany szabadon választhatja-e meg a kamatkövetelések jogalapját a *common law* vagy adott esetben törvény alapján, és ennél fogva – az alkalmazási feltételek fennállása esetén – a *Woolwich claim*, a *mistake-based claim* vagy valamely más jogalap mellett is dönthet-e, meghatározva ezáltal a kamatfizetés szabályait is.

58. Ha a kérdést el?terjeszt? bíróság ennek során arra a következtetésre jut, hogy az uniós

joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetés szabályai kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkoznak, mert az adóalanyok az elévülési időt, valamint a hasonló nemzeti kamatkövetelések további jellemzőit meghatározhatják a jogalap kiválasztása révén, miközben az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetés tekintetében nem ez a helyzet, az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetésre is köteles a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkozó kedvezőbb szabályokat alkalmazni, és az adóalanyok számára ezáltal a jogalap szabad megválasztásának lehetőségét biztosítani.

59. Az uniós jog teljes érvényesülésének biztosítása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság ebben az esetben köteles lenne arra, hogy szükség esetén figyelmen kívül hagyja azokat a nemzeti rendelkezéseket amelyek akadályát képezik annak, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetésre a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkozó kedvezőbb szabályok legyenek alkalmazhatók, és a hasonló nemzeti követelések tekintetében kedvezőbb szabályokat előíró nemzeti rendelkezéseket alkalmazza az uniós jogból eredő kamatkövetelésekre is.(35) E kötelezettség egyenesen a visszatérítésre jogosult h aalany kamatk vetel s nek alapját képező uniós jogi rendelkezések közvetlen hatályából és alkalmazásának els bbs g l(36) fakad.

60. Ehelyütt is újfent emlékeztetni kell mindazonáltal arra, hogy az egyenértékűség elvét nem lehet  gy értelmezni, mint amely arra kötelezné a tagállamokat, hogy a legkedvezőbb bel  jogi szabályozásukat terjessz k ki az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetéssel kapcsolatos hasonló  g nyekre.(37) Amennyiben ennélfogva kiderülne, hogy a visszatérítésre jogosult adóalanyok az elévülési időt és a kamatfizetés további szabályait csak néhány hasonló nemzeti kamatkövetelés tekintetében hat rozhatj  meg a jogalap kiválasztása révén, miközben ez más hasonló nemzeti kamatkövetelések esetében k z rt, a tagállam a jogalap szabad megválasztásának lehetőségét az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizetés tekintetében is k z rhatja.

61. A fentiekre tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre  gy kell válaszolni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság abban az esetben, ha arra a következtetésre jut, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizet snek az alapeljárás tárgyát képező szabályai kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkoznak, és hogy emiatt sérül az egyenértékűség elve, köteles a nemzeti rendelkezéseket  gy értelmezni és alkalmazni, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a után a hasonló nemzeti követelésekre vonatkozó kedvezőbb szabályok szerint kelljen kamatot fizetni.

VII – Végkövetkeztetések

62. Mindezek alapján azt javaslom a B r s agnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre az alábbi válaszokat adja:

1) A tagállam által az EU héaszabályozásának követelményeivel ellentétesen beszedett h a tekintetében t lrfizet st teljesítő adóalany az uniós jog erejénél fogva jogosult az uniós joggal ellentétesen beszedett h a visszatérítésére és a visszat r t nd  főösszeg kamataira. Annak kérdése, hogy a visszat r t nd  főösszeg után „egyszerű kamatot” vagy inkább „kamatos kamatot” kell-e fizetni, az uniós jogból eredő kamatk vetel snek a tagállamok által a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvének tiszteletben tartásával meghatározandó szabályait érinti.

2) Abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy az uniós joggal ellentétesen beszedett h a utáni kamatfizet snek az alapeljárás tárgyát képező szabályai kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló nemzeti kamatkövetelésekre vonatkoznak, és hogy emiatt sérül az egyenértékűség elve, köteles a nemzeti rendelkezéseket

úgy értelmezni és alkalmazni, hogy az uniós joggal ellentétesen beszédett héa után a hasonló nemzeti követelésekre vonatkozó kedvezőbb szabályok szerint kelljen kamatot fizetni.

1 – Az indítvány eredeti nyelve: német. Az eljárás nyelve: angol.

2 – A tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – a közös hozzáadottértékadó-rendszer struktúrájáról és alkalmazási módjairól szóló, 1967. április 11-i 67/228/EGK második tanácsi irányelv (HL 71., 1967.4.14., 1303. o.).

3 – A tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – közös hozzáadottértékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv (HL L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet, 23. o.).

4 – Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog nem zárja ki, hogy a jogalap nélkül megfizetett összeg megtérítése iránti kereset mellett kár megtérítése iránti keresetet is indítsanak az uniós jog megsértése miatt; lásd csak a C-94/10. sz., Danfoss és Sauer-Danfoss ügyben 2011. október 20-án hozott ítélet (EBHT 2011., I-9963. o) 32. pontját.

5 – A C-310/09. sz. Accor-ügyben 2011. szeptember 15-én hozott ítélet (EBHT 2011., I-8115. o.) 71. pontja, a C-147/01. sz., Weber's Wine World és társai ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11365. o.) 93. pontja, valamint a C-397/98. és C-410/98. sz., Metallgesellschaft és társai egyesített ügyekben 2001. március 8-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1727. o.) 84. pontja.

6 – Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott Danfoss és Sauer-Danfoss ügyben hozott ítélet 20. pontját; a C-398/09. sz., Lady & Kid és társai ügyben 2011. szeptember 6-án hozott ítélet (EBHT 2011., I-7375. o.) 17. pontját; a C-264/08. sz. Direct Parcel Distribution Belgium ügyben 2010. január 28-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-731. o.) 45. pontját; a C-192/95–C-218/95. sz., Comateb és társai egyesített ügyekben 1997. január 14-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-165. o.) 20. pontját és a 199/82. sz. San Giorgio ügyben 1983. november 9-én hozott ítélet (EBHT 1983., 3595. o.) 12. pontját.

7 – Az EUMSZ csak néhány nagyon különleges eljárásban biztosít a magánszemélyek részére a Bíróság el?tti közvetlen keresetindításhoz való jogot; ilyen például az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében, az EUMSZ 268. cikkben vagy az EUMSZ 270. cikkben a természetes vagy jogi személyek számára biztosított keresetindítási jog. Lásd ezzel összefüggésben Basedow, J., „Der Europäische Gerichtshof und das Privatrecht”, *Archiv für die civilistische Praxis*, 210. kötet (2010), 157., 192. és azt követ? oldal, aki a magánszerepl?k arra vonatkozó lehet?ségének hiányában, hogy az uniós jogból ered? jogokról folytatott vitákat valamely uniós bíróság elé vigyék, az uniós eljárás- és anyagi jog közötti nyugtalanító ellentmondást lát.

8 – Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott Danfoss és Sauer-Danfoss ügyben hozott ítélet 24. pontját, a C-291/03. sz. MyTravel-ügyben 2005. október 6-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-8477. o.) 17. pontját és az 5. lábjegyzetben hivatkozott Weber's Wine World és társai ügyben hozott ítélet 103. pontját.

9 – Lásd csak az 5. lábjegyzetben hivatkozott Accor-ügyben hozott ítélet 79. pontját; a C-246/09. sz. Bulicke-ügyben 2010. július 8-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-7003. o.) 25. pontját; a C-524/04. sz. Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation ügyben 2007. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-2107. o.) 111. pontját és a C-446/04. sz. Test Claimants in the FII Group Litigation ügyben 2006. december 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-11753. o.) 203. pontját.

10 – Lásd ezzel kapcsolatban már a 33/76. sz., Rewe-Zentralfinanz és Rewe-Zentral ügyben

1976. december 16-án hozott ítéletet (EBHT 1976., 1989. o.), amely a tagállamok eljárási autonómiájának fogalma szempontjából a Bíróság ítélkezési gyakorlatának elvi jelentőségét képezi. A Bíróság ebben az ítéletben, amelynek tárgyát az uniós jogból eredő jogok bírósági érvényesítésére a nemzeti jog által szabott határidők uniós joggal való összeegyeztethetősége képezte, a tagállamok eljárási autonómiájának fogalmát az Unió és a tagállamok közötti lojális együttműködésnek a jelenleg az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében szabályozott elvével kötötte össze. Ezen elvvel különösen azt a következtetést vonta le, hogy a nemzeti bíróságok feladata a polgárokat az uniós jog közvetlen hatályából eredően megillető bírói védelem biztosítása. E tagállami feladat az uniós jog hatékony érvényesülésének biztosítását szolgálja, és az szorosan kapcsolódik a hatékony bírói jogvédelem elvéhez, illetve az Alapjogi Charta 47. cikke szerinti hatékony jogorvoslathoz való alapvető joghoz. Az EUSZ 4. cikk szerinti tagállami kötelezettségek, az uniós jog hatékony érvényesülésének biztosítása és a hatékony bírói jogvédelem elve, illetve az Alapjogi Charta 47. cikke szerinti hatékony jogorvoslathoz való alapvető jog közötti ezen összefüggéssel kapcsolatban lásd a C-268/06. sz. Impact-ügyben 2008. április 15-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-2483. o.) 41. és azt követő pontjait.

11 – Lásd ezzel kapcsolatban különösen Kakouris, C. N., „Do the Member States possess judicial procedural »autonomy«?” *C.M.L. Rev.* 1997., 1389. és azt követő oldalak. Szintén lásd Van Gerven, W., „Of Rights, Remedies and Procedures”, *C.M.L. Rev.* 2000., 501., 502. o., aki többek között az eljárási autonómia fogalmát a tagállamok eljárási hatáskörének fogalmával javasolja felváltani. Ugyanígy Delicostopoulos, J., „Towards European Procedural Primacy in National Legal Systems”, *ELJ* 2003., 599. és azt követő oldalak, aki ezzel összefüggésben a tagállami eljárási hatáskörnek és az uniós eljárásjog elvárségének az elegyből indul ki.

12 – Lásd csak a C-212/04. sz., Adeneler és társai ügyben 2006. július 4-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-6057. o.) 90. és azt követő pontjait, ahol a Bíróság többek között az eljárási autonómia elvét alkalmazta azon kérdés megválaszolásához, hogy a tagállamoknak milyen intézkedéseket, illetve szankciókat kell elírniuk ahhoz, hogy megelőzzék az uniós jogból eredő jogoknak az említett ügghöz kapcsolódó eljárásban szóban forgó megsértését. Ugyanígy a C-53/04. sz., Marrosu és Sardino ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-7213. o.) 50. és azt követő pontjai, valamint a C-180/04. sz. Vassallo-ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-7251. o.) 35. és azt követő pontjai.

13 – Lásd ezzel kapcsolatban Trstenjak, V./Beysen, E., „European Consumer Protection Law: Curia semper dabit remedium?”, *C.M.L. Rev.* 2011., 95., 104. és azt követő oldalak.

14 – A tagállamok eljárási autonómiájának az európai polgári eljárásjog rendszerében betöltött szerepével kapcsolatban lásd továbbá Wagner, G., in Stein/Jonas, *Kommentar zur Zivilprozessordnung*, 22. kiadás, Tübingen 2011., az 1. cikk előtti bevezetés, 68. és azt követő pont.

15 – A 26/74. sz., Roquette Frères kontra Bizottság ügyben 1976. május 21-én hozott ítélet (EBHT 1976., 677. o.) 11. és azt követő pontja.

16 – A 130/79. sz. Express Dairy Foods ügyben 1980. június 12-én hozott ítélet (EBHT 1980., 1887. o.) 16. és azt követő pontja.

17 – A C-279/96., C-280/96. és C-281/96. sz., Ansaldo Energia és társai egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítélet (EBHT 1998, I-5025. o.) 28. pontja.

18 – A C-470/04. sz. N-ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-7409. o.) 60. pontja.

- 19 – A C-397/98. és C-410/98. sz., Metallgesellschaft és társai egyesített ügyekben 2001. március 8-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1727. o.).
- 20 – Uo., 86. pont.
- 21 – Uo., 87. és 89. pont.
- 22 – Hivatkozás a 9. lábjegyzetben, 202. és azt követő pontok.
- 23 – Hivatkozás a 9. lábjegyzetben, 112. pont.
- 24 – Lásd különösen a 9. lábjegyzetben hivatkozott Test Claimants in the FII Group Litigation ügyben hozott ítélet 205. pontját.
- 25 – Lásd csak az 5. lábjegyzetben hivatkozott Accor-ügyben hozott ítélet 79. pontját és a C-262/09. sz., Meilicke és társai ügyben 2011. június 30-án hozott ítélet (EBHT 2011., I-5669. o.) 55. pontját.
- 26 – Lásd a C-542/08. sz. Barth-ügyben 2010. április 15-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-3189. o.) 19. pontját, a C-118/08. sz. Transportes Urbanos y Servicios Generales ügyben 2010. január 26-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-635. o.) 33. pontját, valamint a C-392/04. és C-422/04. sz., Germany és Arcor egyesített ügyekben 2006. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-8559. o.) 62. pontját.
- 27 – Lásd csak a 26. lábjegyzetben hivatkozott Transportes Urbanos y Servicios Generales ügyben hozott ítélet 35. pontját, a 9. lábjegyzetben hivatkozott Bulicke-ügyben hozott ítélet 28. pontját és a C-78/98. sz., Preston és társai ügyben 2000. május 16-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-3201. o.) 49. pontját.
- 28 – A holland kormány írásbeli észrevételeinek 21. pontja.
- 29 – A francia kormány írásbeli észrevételeinek 55. pontja.
- 30 – Lásd ezzel összefüggésben a C-35/05. sz. Reemtsma Cigarettenfabriken ügyben 2007. március 15-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-2425. o.) 43. és azt követő pontjait, ahol a Bíróság a közvetlen és közvetett adók összehasonlíthatóságának vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy egyáltalán nincs összefüggés a közvetlen adóztatási rendszer egésze és a héarendszer között.
- 31 – A 9. lábjegyzetben hivatkozott Bulicke-ügyben hozott ítélet 27. pontja; a 26. lábjegyzetben hivatkozott Transportes Urbanos y Servicios Generales ügyben hozott ítélet 34. pontja; a C-63/08. sz. Pontin-ügyben 2009. október 29-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-10467. o.) 45. pontja és a 17. lábjegyzetben hivatkozott Ansaldo Energia és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 29. pontja.
- 32 – Az írásbeli észrevételek 34. és azt követő pontjai, valamint 112. és azt követő pontjai.
- 33 – Lásd a jelen indítvány 33. és azt követő pontjait.
- 34 – Lásd a jelen indítvány 38. és azt követő pontjait.

35 – Lásd csak a C-256/09. sz. Purrucker-ügyben 2010. július 15-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-7353. o.) 99. pontját, a C-233/08. sz. Kyrian-ügyben 2010. január 14-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-177. o.) 61. pontját és a C-443/03. sz. Leffler-ügyben 2005. november 8-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-9611. o.) 51. pontját.

36 – Az uniós jog alkalmazásának els?bbségével és közvetlen hatályával kapcsolatban lásd csak a 2011. március 8-i 1/09. sz. vélemény (EBHT 2011., I-2099. o.) 65. pontját, valamint az 1991. december 14-i 1/91. sz. vélemény (EBHT 1991., I-6079. o.) 21. pontját.

37 – Lásd ezzel kapcsolatban a 31. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.